

Scripta

Revista Internacional de Literatura i Cultura Medieval i Moderna
International Journal of Medieval & Modern Literature & Culture

SCRIPTA

*Revista Internacional de Literatura i Cultura
Medieval i Moderna*

núm. 1 (juny 2013)
Universitat de València

SCRIPTA, *Revista internacional de literatura i cultura medieval i moderna*, núm. 1 / juny 2013 / sumari
ISSN: 2340-4841 · doi:10.7203/SCRIPTA.1.2619

Direcció: Vicent Josep Escartí (Universitat de València)

Secretari: Rafael Roca Ricart (Universitat de València)

Editors: Maite Simon Méndez (Publicacions de la Universitat de València)

J. Enric Estrela Garcia (Universitat de València)

CONSELL DE REDACCIÓ

Anna Maria Babbi, (Università degli Studi di Verona), Josepa Cortés Escrivà (Universitat de València), Eulàlia Duran Grau (Institut d'Estudis Catalans), Antoni Ferrando Francés (Universitat de València), Eulàlia Miralles Jori (Universitat de València), Joan Peytaví Deixona, (Universitat de Perpinyà), Pep Valsalobre Palàcios, (Universitat de Girona)

CONSELL CIENTÍFIC ASSESSOR

Gemma Avenoza Vera (Universitat de Barcelona), Helena Buffery (University College Cork), Júlia Butinyà Jiménez (UNED - Madrid), Antonio Castillo Gómez (Universidad de Alcalá de Henares), Germà Colón Domènech (Institut d'Estudis Catalans), Anna Maria Compagna (Università degli Studi Federico II - Napoli), Antonio Cortijo Ocaña (University of California - Santa Bárbara), Ricardo L. Silveira da Costa (Universidade Federal do Espírito Santo), Dominique de Courcelles (Centre National de la Recherche Scientifique - Paris), Josep Maria Domingo Clua (Universitat de Lleida), Gabriel Ensenyat Pujol (Universitat de les Illes Balears), Immaculada Fàbregas Alegret (Université de Bretagne -Sud), Antoni Furió Diego (Universitat de València), Montserrat Galí Boadella (Benemérita Universidad Autónoma de Puebla), Lluís Gimeno Betí (Universitat Jaume I - Castelló), Albert G. Hauf Valls (Universitat de València), Elisa Martí López (Northwestern University), Joaquim Martí Mestre (Universitat de València), Josep Martines Peres, (Universitat d'Alacant), Vicent Martines Peres (Universitat d'Alacant), Josep Lluís Martos Sánchez (Universitat d'Alacant), Montserrat Piera (Temple University), Mercè Pujol Berché (Université Paris Ouest - Nanterre - La Défense), Patrizio Rigobon (Università degli Studi di Venezia- Ca'Foscari), Valentina Ripa (Università degli Studi di Bari - Aldo Moro), Albert Rossich Estragó (Universitat de Girona), J. Enric Rubio Albarracín (Universitat de València), Flocel Sabaté Curull (Universitat de Lleida), Antoni Simon Tarrés (Universitat Autònoma de Barcelona), Carsten Sinner (Universität Leipzig), Ildikó Szijj (Universitat Eötvös Loránd de Budapest)

Tècnic informàtic: Pedro Castilla Fernández

Auxiliars tècnics: Jose Manuel Carrillo Montero, Joaquín García Lombard

Imatge de la portada: Joan Millet

ISSN: *en tràmit*

SOME RIGHTS RESERVED Els textos publicats en aquesta revista estan, si no s'indica el contrari, sota una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0 de Creative Commons. Pot copiar-los, distribuir-los i comunicar-los públicament sempre que cite el seu autor i el nom d'aquesta publicació, **SCRIPTA. Revista Internacional de Literatura i Cultura Medieval i Moderna / International Journal of Medieval & Modern Literature & Culture**, no els utilitze per a fins comercials i no faça amb ells obra derivada. La llicència completa es pot consultar en [Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/)

SCRIPTA, *Revista internacional de literatura i cultura medieval i moderna*, núm. 1 / juny 2013 / sumari

ISSN: 2340-4841 · doi:10.7203/SCRIPTA.1.2619

Sumari

MISCEL·LÀNIA

Salvador Cuenca Almenar: «Sobre la filosofia de l'humanista valencià Joan Serra al <i>De contemplatione amicicie</i> . Notes a una traducció catalana»	1-36
Gabriela Venetz: «Il catalano nella Corte Aragonese a Napoli riflesso in documenti bilingui della cancelleria di Ferrante. Uno studio storico-sociale»	37-54
Paola Bellomi: «Approssimazione all'edizione italiana della <i>Cronica generale d'Hispania et del regno di Valenza</i> di Pere Antoni Beuter (Venezia, Gabriele Giolito de' Ferrari, 1556): l'esemplare della "Biblioteca Civica" di Verona»	55-81
Jordi Josep Antolí Martínez: «Variació funcional i expressió de l'evidencialitat en el català del s. XV: la traducció de <i>Les paradoxa</i> de Ferran Valentí»	82-104
Vicent Baydal Sala: «Les relacions epistolars de les ciutats de Barcelona, València i Palma entre els segles XVI i XVII (c. 1510 – c. 1630)»	105-136
Pep Vila: «Un nou testimoni de <i>Les estil·lades y amoroses lletres trameses per Berthomeu Sirlot a la sua senyora y per ella a ell</i> »	137-158
Emilio Callado Estela: «Breu història dels episcopologis valencians»	159-172
Antoni López Quiles: «La sacralització del territori en l'oratoria del barroc valencià»	173-190
Abel Iglesias Castellano: «Las finalidades de las relaciones de sucesos y los elementos que aumentan su efectividad: El caso de un mesonero avaricioso»	191-211
Joan Carles Gomis Corell: «Música, poesia i imatge al servei de la religiositat: Els <i>goigs</i> en la tradició cultural valenciana»	212-239
Raül Sanchis Francés / José Maria Esteve-Faubel: «Historiografia del <i>Ball de Torrent</i> : De la moixiganga barroca al quadre de balls populars valencians (1692-1929)»	240-265

MONOGRÀFIC

Verònica Zaragoza: «L'escriptura en femení a l'àmbit lingüístic català (segles XVI-XVIII)». Presentació del monogràfic.	266-270
Maria Ángeles Herrero Herrero: «Les <i>modernes</i> religioses valencianes: entrebancs d'una recerca textual»	271-280
Anna Garcia Busquets: «Notícia d'una mística catalana de principi del segle XVIII: Teresa Mir i March i la seva autobiografia espiritual <i>Rabó de l'esperit</i> »	281-301
Maria Mercè Gras Casanovas: «L'escriptura en el Carmel Descalç femení: La província de Sant Josep de Catalunya (1588-1835)»	302-332
Verònica Zaragoza: «Escriure poesia al convent: entre la devoció i l'obediència. Primera aproximació a un cançoner femení del segle XVIII»	333-361
Manuel Martí Ascó: «Cultura literària de la dona en la València dels segles XVI i XVII»	362-381

RECENSIONS

Katherine Walker-Meikle, <i>Medieval cats, i Medieval pets</i> (Vicent Baydal Sala)	382-385
Mateu Rodrigo Lizondo, <i>Catàleg dels pergamins de l'arxiu de la catedral de València. 2a sèrie</i> (Marc Gandia Silvestre)	386-388
Rubio Vela, Agustín. <i>El patriciat i la nació. Sobre el particularisme dels valencians en els segles XIV i XV</i> (Raül Hernández)	389-391
Ricard Bellveser (coord.) <i>Dones i literatura. Entre l'Edat Mitjana i el Renaixement</i> (Carles Fenollosa Laguarda)	392-397
Antonio Castillo Gómez, <i>Leggere nella Spagna moderna. Erudizione, religiosità e svago</i> (Beatrice Barbalato)	398-403
Abelard Saragossà. <i>El valencià de Bernat i Baldoví. Del passat al futur. Ideologia i tast lèxic</i> (Joan Vicent Fuertes Zapata)	404-406

Presentació

1. Quan un grup de professors del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València vàrem pensar la possibilitat de traure a la llum una nova revista dedicada als estudis de literatura i cultura medieval i moderna, especialment referida a l'àmbit de la filologia catalana, certament no imaginàvem que la proposta anava a tenir una acollida tan bona, entre els investigadors i els universitaris. Quasi un any després d'aquelles primeres idees, publiquem *SCRIPTA. Revista Internacional de Literatura i Cultura Medieval i Moderna*, rere un treball intens, amb molta il·lusió, i amb onze articles en l'apartat miscel·lani, cinc en el monogràfic i sis recensions de llibres publicats recentment. En total, més de 400 pàgines que confirmen que la nostra proposta era oportuna.

És cert que, també, davant aquella voluntat primera, ens plantejàrem les dues opcions que, ara com ara, tenim al nostre abast: el paper o el format digital. Però no és menys cert que ràpidament descartàrem la primera, per diferents motius i, entre els més importants, ser conscients que el camí de les publicacions electròniques –i més encara en disciplines tan minoritàries com les nostres– és la via més útil i assenyada. Si, per una banda, estalviem les despeses que comporten el paper i la impressió, igualment hem de considerar que, en els nostres dies, gran part de la recerca que fem, passa necessàriament per la consulta de bases de dades i repertoris a internet, i que, si els nostres treballs no es troben allà, poc o gens no seran visibles. De més a més, la Universitat de València ofereix la possibilitat d'usar la plataforma OJS per a publicar aquesta mena de treballs, amb què la nostra elecció encara va ser més fàcil. Una revista acadèmica en accés obert, en format digital i amb continguts originals i rigorosos, ha estat el que hem volgut fer i és el que el lector té ara davant seu. Des de la comoditat d'un ordinador o des d'una tauleta, el lector té la possibilitat de navegar per la nostra revista i llegir un seguit de treballs que, de ben segur, trobarà interessants.

Més encara, volíem que *SCRIPTA* començàs el seu viatge amb totes les exigències de qualitat i excel·lència de què podíem dotar-la, des del primer moment. I és per això que, en la mesura de les nostres possibilitats, hem fet que aquelles que són demanades per les principals bases d'indexació, siguin requisits que acomplim i que vol la nostra publicació. En primer lloc, hi ha l'exigència de l'originalitat dels treballs publicats; però, a més, comptem amb un Consell de Redacció interdisciplinar i internacional –com també ho és el Consell Assessor–, els treballs són avaluats per dos experts, compten amb ISSN i DOI, hi constaran les dates d'enviament, d'acceptació i de publicació, i un llarg etcètera de requeriments de qualitat i control que ens hem esforçat per acomplir. Amb això, segur que col·laborarem a fer de *SCRIPTA. Revista Internacional de Literatura i Cultura Medieval i Moderna*, que ara naix, una eina de referència per a les futures investigacions i els estudis que ens seguiran, convençuts com estem de la rigorositat dels treballs que publiquem i dels que publicarem *SCRIPTA, Revista internacional de literatura i cultura medieval i moderna*, núm. 1 / juny 2013 / sumari ISSN: 2340-4841 · doi:10.7203/SCRIPTA.1.2619

en els números successius, atés que han estat i seran avaluats sempre per dos experts externs a la revista i a la institució que l'edita, que és, al remat, la Universitat de València.

Per una altra banda, teníem davant nostre el repte d'aconseguir fer-nos «visibles» en el món acadèmic i captar l'atenció dels autors, cosa que, d'entrada, hem assolit amb escreix, com testimonia l'elevat nombre de col·laboradors que hem aplegat. Això, gràcies en bona mesura als membres del Consell de Redacció i als del Consell Assessor, que hem volgut ampli i pluridisciplinar, en atenció als interessos que ens guien. A tots ells només ens cal agrair-los la seua participació generosa i el seu entusiasme.

2. El primer número que ara presentem, aplega un conjunt d'estudis que, sota l'empar d'un títol ampli però idoni, «L'escriptura en femení a les terres de llengua catalana (segles XVI-XVIII)», ha estat coordinat per la professora Verònica Zaragoza, de la Universitat de Girona. En són cinc, les aportacions del monogràfic, que no comentarem ací *in extenso*, perquè d'això ja s'ha encarregat la coordinadora del dossier a la presentació al mateix, i a la qual donem les gràcies per la tasca ben feta. Però, malgrat tot, convé, almenys, esmentar-los i indicar que, al costat d'un article més generalista, de la investigadora de la Universitat d'Alacant, María de los Ángeles Herrero Herrero —«Les *modernes* religioses valencianes: entrebancs d'una recerca textual»—, en trobem un altre, també amb voluntat globalitzadora —«L'escriptura en el Carmel Descalç femení: La província de Sant Josep de Catalunya (1588-1835)»— de Maria Mercè Gras Casanovas, de l'Arxiu del Carmel Descalç de Catalunya i les Balears. Per altra banda, n'hi ha dos més, centrats, respectivament, en una autora espiritual —«Notícia d'una mística catalana de principi del segle XVIII: Teresa Mir i March i la seva autobiografia espiritual *Rabó de l'esperit*»— i en un manuscrit poètic fruit d'una altra monja, sor Eulària Teixidor —«Escriure poesia al convent: entre la devoció i l'obediència. Primera aproximació a un cançoner femení del segle XVIII». Aquests dos treballs, són fruit de dues professores de la Universitat de Girona, en cada cas: Anna Garcia Busquets i Verònica Zaragoza. Finalment, una circumstància dolorosa ens ha portat a publicar, a manera d'homenatge, un text pioner en els estudis sobre la producció literària femenina durant el segle de la modernitat: «Cultura literària de la dona en la València dels segles XVI i XVII». El seu autor, Manuel Martí i Ascó, el va redactar just uns mesos abans que un malhaurat accident automobilístic el deixàs en estat de coma, ara fa ja una dècada. Aquell article era l'inici d'una trajectòria que estem segurs que hauria portat l'autor a doctorar-se amb una tesi sobre el particular i, malgrat que ja no ha pogut ser, aquesta publicació d'ara és una manera de mantenir en circulació el seu treball —encara ben útil— i mostrar-li el nostre afecte més sincer. El monogràfic, doncs, fa un repàs ben interessant a un tema que, tot i les recerques-que ja s'han efectuat anteriorment, encara demana noves aportacions.

A la secció miscel·lània, com és lògic, els treballs són molt més diversos. Però, tanmateix, els podem estructurar en tres grans blocs. En primer lloc hi ha el conjunt que s'ocupa de temes relacionats amb l'edat mitjana i el renaixement. I així trobem un article del professor de la Universitat Jaume I, Salvador Cuenca Almenar, «Sobre la filosofia de l'humanista valencià Joan Serra al *De contemplatione amicitie*. Notes a una traducció catalana», que conté l'estudi d'una obra d'un autor nostre pràcticament desconegut i que, per primera vegada, a més, es publica en traducció catalana, fruit de l'esforç de Berta González Saavedra. En segon lloc, Gabriela Venetz, de la Universität Zürich, aporta, amb «Il catalano nella Corte Aragonese a Napoli riflesso in documenti bilingui della cancelleria di Ferrante. Uno studio storico-sociale», noves dades a un tema que ja havia treballat anteriorment. SCRIPTA, *Revista internacional de literatura i cultura medieval i moderna*, núm. 1 / juny 2013 / sumari ISSN: 2340-4841 · doi:10.7203/SCRIPTA.1.2619

Per la seua part, la investigadora Paola Bellomi, de la Università degli Studi di Verona, amb la seua «Approssimazione all'edizione italiana della *Cronica generale d'Hispanna et del regno di Valenza* di Pere Antoni Beuter (Venezia, Gabriele Giolito de' Ferrari, 1556): l'esemplare della “Biblioteca Civica” di Verona», fa per primera vegada un estudi descriptiu de la traducció italiana de l'autor valencià del XVI i la situa en un context concret, aportant llum a un tema que, fins ara, no havia estat quasi tractat. Pel seu costat, Jordi J. Antolí Martínez, de la Universitat d'Alacant, amb «Variació funcional i expressió de l'evidencialitat en el català del s. XV: la traducció de *Les paradoxa* de Ferran Valentí» mostra com pot ser d'interessant, per a la semàntica del català, l'estudi de l'expressió de l'evidencialitat a través d'alguns verbs concrets, en l'obra de l'humanista malloquí. Al seu torn, Vicent Baydal Sala, de la University of Oxford, amb «Les relacions epistolars de les ciutats de Barcelona, València i Palma entre els segles XVI i XVII (c. 1510 – c. 1630)», segueix aprofundint en una de les seues línies de recerca sobre els epistolaris de les institucions públiques de la Corona d'Aragó. Pep Vila, de l'Institut d'Estudis Gironins, amb «Un nou testimoni de *Les estil·lades y amoroses lletres trameses per Berthomeu Sirlot a la sua senyora y per ella a ell*», alhora que aporta notícies sobre una edició fins ara desconeguda de l'obra anònima, mostra en certa manera com la tradició literària del XVI es prolongava més enllà dels límits cronològics del cinccents.

El segon bloc se centra en el món del barroc. Ara trobem com Emilio Callado Estela, de la Universitat Cardenal Herrera de València, amb la seua «Breu història dels episcopologis valencians», dóna notícia de textos –alguns en català– que no han estat fins ara editats ni presos a consideració pels estudiosos. Per altra banda, Antoni López Quiles, doctor per la Universitat de València, amb «La sacralització del territori en l'oratoria del barroc valencià», ens dóna un tast de com de productius poden ser, per a la història de la nostra cultura, els sermons del XVII i del XVIII. Finalment, Abel Iglesias Castellano, de la Universidad de Alcalá de Henares, amb «Las finalidades de las relaciones de sucesos y los elementos que aumentan su efectividad: El caso de un mesonero avaricioso», fa palés l'interès que poden tenir, des d'àmbits molt diferents, els estudis sobre les relacions de successos, un gènere menor que cada dia cobra major protagonisme.

Per últim, el tercer bloc posa l'èmfasi en les recerques de caràcter transversal, tant conceptualment com cronològicament. Ben mirat, hi ha estudis que han de ser necessàriament transversals i han de recórrer diferents segles, diferents moviments i gèneres, atés que hi ha característiques que perduren o evolucionen i que es fan difícils de segmentar. La primera aportació correspon a Joan C. Gomis, professor del Conservatori Superior de Música “Salvador Seguí” de Castelló (ISEACV), que porta per títol «Música, poesia i imatge al servei de la religiositat: Els *goigs* en la tradició cultural valenciana», fa un recorregut per un gènere poètic i musical de gran popularitat a les terres valencianes, entre els segles XIV i XIX; la segona és el treball dels professors de la Universitat d'Alacant, Raül Sanchis Francés i José María Esteve-Faubel, que, amb «Historiografía del *Ball de Torrent*: De la moixiganga barroca al quadre de balls populars valencians (1692-1929)» fan un estudi aprofundit d'una manifestació de la cultura autòctona valenciana de tanta significació com és la coneguda dansa torrentina.

En definitiva, si afegim les sis ressenyes signades per Vicent Baydal Sala, Marc Gandia Silvestre, Raül Hernández, Carles Fenollosa Laguarda, Beatrice Barbalato i Joan Vicent Fuertes Zapata, SCRIPTA dóna a la llum més d'una vintena d'escrits que esperem que contribuïran a un millor coneixement i difusió del nostre passat, des de la il·lusió pel treball ben fet i des de les immenses perspectives que obri un mitjà d'un abast tan ampli com és la publicació electrònica.

3. No podem acabar aquesta presentació del volum I de SCRIPTA sense donar les gràcies a una sèrie de persones que, en un moment o en un altre, han col·laborat amb nosaltres, de molt diverses maneres. Entre d'altres, als professors Antonio Ariño, Mateu Rodrigo Lizondo, Miquel Nicolàs, Mª Luz Mandingorra i Agustín Rubio Vela. Per la seua banda, Josep Enric Estrela i Pedro Castilla han aconseguit superar barreres tècniques que, en principi, ens semblaven insalvables. L'artista plàstic Joan Millet ha tingut la deferència, per altra banda, de cedir-nos la reproducció d'un original seu per a il·lustrar la portada, per la qual cosa li estem ben agraïts. Per últim, ens cal donar les gràcies de manera especial a José Manuel Barrueco i a Paz Villar, del Servei de Formació Permanent i Innovació Educativa de la Universitat de València –experts en qüestions relacionades amb la publicació de revistes electròniques–, sense els quals SCRIPTA. *Revista Internacional de Literatura i Cultura Medieval i Moderna* no hauria estat possible ja que, en tot moment, ens han orientat i ens han fet més fàcil la tasca. Ara tenim per davant el repte de continuar, amb el pròxim número, que apareixerà en desembre i espera la col·laboració de tots aquells que tinguen interès a fer-nos arribar les seues propostes.

Vicent Josep Escartí
Director de SCRIPTA